

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ (HASUDER) YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) HABER POSTASI (16.04.2020)

Kesin Olgu*: Türkiye (69.392) Dünya (1.914.916) **Ölüm*:** Türkiye (1.518) Dünya (123.010)

DSÖ Risk Değerlendirmesi: Küresel seviye - Çok Yüksek

*15 Nisan 2020'de açıklanan verilerdir.

Günün HASUDER Önerisi

“Yeni koronavirüs salgınının kadınlara ve kız çocuklarına yönelik mevcut eşitsizlikleri artırmasına ve cinsiyet ayrımcılığını pekiştirmesine izin vermeyelim”

Yaşanan toplumsal krizin olumsuz etkilerinin kadınların sırtına yüklenmemesi için salgınla mücadelede genel yöntemlerin yanı sıra, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve ekonomiye ilişkin programlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım gerekmektedir. Kadınların ve erkeklerin teşhis ve tedavi hizmetlerine erişimini etkileyen eşitsizlikler de dikkate alınarak salgının sağlık sistemi üzerinde yaptığı yüklenme sonucu tüm kaynakların tedavi hizmetlerine yönltilmesinin kadın sağlığı üzerinde olumsuz etki yapmasına izin verilmemelidir. Bu dönemde doğum öncesi bakım ve doğum ile ilişkili sağlık hizmetlerinin, üreme ve cinsel sağlığın korunmasına yönelik danışmanlık hizmetlerinin verilmesinin devamlılığı sağlanmalıdır. Kadınlar, tüm dünyada sağlık ve sosyal hizmet sektörlerindeki işgücünün büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle sahadaki kadın sağlık çalışanlarına psiko-sosyal destek verilmeli, kadın sağlık çalışanlarının işyerlerine yakın çocuklarının kalabileceği kreş ve diğer ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır.

Dünyadan Haberler

DSÖ Durum Raporu-86 ([WHO Situation Report-86](#))

- Son 24 saat içinde hiçbir yeni ülke/bölge COVID-19 vakası bildirmedi.
- DSÖ, COVID-19'u yenmek için güncellenmiş bir stratejik hazırlık ve müdahale planı yayınladı. Belge virüs hakkında şimdiye kadar öğrendiklerimizi ele almakta ve bu bilgiyi stratejik eyleme dönüştürmektedir. [Burada](#)
- İlk BM dayanışma uçağı, tüm Afrika ülkelerine hayati COVID-19 tıbbi malzemesi taşıyarak Addis Ababa'dan yola çıktı. DSÖ'nün kargosu, sağlık çalışanlarını, 30.000'den fazla hastayı tedavi ederken korumak için yeterli olacak kişisel koruyucu ekipmanın yanı sıra, bir milyon yüz maskesi ve sürveyans ve taramayı desteklemeye yönelik laboratuvar malzemelerini içermektedir. [Kaynak](#)
- PAHO Direktörü Dr. Etienne, daha esnek sosyal mesafe tedbirlerine geçerken “aşırı dikkat” çağrısında bulundu. [Kaynak](#)

- Oral poliovirüs aşısının, insanları COVID-19 virüsü enfeksiyonuna karşı koruduğuna dair bir kanıt yoktur. ABD'de bir klinik araştırma planlanmaktadır ve DSÖ, mevcut olduğunda kanıtı değerlendirecektir. [Kaynak](#)
- DSÖ, aşırı miktarda bilgiye sahip olduğumuz, bazılarının doğru olduğu ve bazılarının olmadığı bir dünyada, zamanında ve doğru bilgi sağlamaya devam etmektedir.
 - COVID-19 infodemisi, insanların güvenilir bilgi aradığı ve yanlış bilgi ve söylentilerin yerleştirildiği dört ana tematik alanı kapsar:
 - Virüs ve hastalığın nedeni ve kökeni;
 - Semptomları ve bulaşma şekilleri;
 - Mevcut tedaviler, profilaktikler ve ilaçlar;
 - Sağlık otoriteleri veya diğer kurumlar tarafından yapılan müdahalelerin etkinliği ve etkileri.
 - 7 ve 8 Nisan'da DSÖ Epidemiyoloji için Bilgi Ağı (EPI-WIN), COVID-19 infodemisini yönetme konusunda iki günlük, küresel ve çevrimiçi bir danışma toplantısı düzenledi.
 - Toplantı sonrası fikirler bir araya getirildi.
 - Bu fikirler, hükümetlerin ve halk sağlığı kurumlarının eylemlerine rehberlik etmek için bir COVID-19 infodemi çerçevesinin temelini oluşturacak ve önümüzdeki günlerde kullanıma sunulacaktır.
 - Çerçeve dört ana prensibin etrafında inşa edilecektir.
 1. Müdahaleler ve mesajlar bilim ve kanıtlara dayanmalıdır.
 2. Bilgi, tüm toplumların tüm sektörleri tarafından erişilebilecek şekilde sunulan, eyleme geçirilebilir davranış değişikliği mesajlarına dönüştürülmelidir.
 3. Hükümetler, kilit toplulukların endişelerini ve bilgi ihtiyaçlarını anlamak, bu toplulukların kendi kitlelerine hitap etmesine yardımcı olabilecek tavsiye ve mesajları daha iyi uyarlayabilmek için bu topluluklara ulaşmalıdır.
 4. Sosyal medya, teknoloji platformları ve paydaşları ile akademi ve sivil toplumdakiler gibi diğer ilgili paydaşlarla stratejik ortaklıklar kurulmalıdır.

[Kaynak](#) ('Subject in Focus' başlığında)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

- DSÖ Genel Direktörü, COVID-19 medya toplantısında açılış konuşması yaptı (15.04.2020). Konuşmasında:
 - ABD Başkanı'nın Dünya Sağlık Örgütü'ne sağlanan fonları durdurma kararından dolayı üzüntü duyduklarını;
 - ABD halkının ve hükümetinin desteğiyle DSÖ'nün, dünyanın en yoksul ve en savunmasız insanların sağlığını iyileştirmek için çalıştığını;
 - DSÖ'nün, ABD fonlarının geri çekilmesinin, çalışmaları üzerindeki etkisini gözden geçirdiğini ve karşılaştığı finansal boşlukları doldurmak ve çalışmalarının kesintisiz devam etmesini sağlamak için ortaklarıyla birlikte çalışacağını;
 - COVID-19'un zengin fakir, büyük küçük ulus ayrımı yapmadığını; milliyet, etnik köken ve ideoloji ayrımı yapmadığını;
 - Ortak bir tehdide -tehlikeli bir düşmana- karşı olan ortak mücadelemizde *hepimizin birleşmesinin zamanı* olduğunu;
 - Bölündüğümüzde, virüsün aramızdaki çatlaklardan yararlanacağını;
 - Sırası gelince, DSÖ'nün bu salgını ele almadaki performansının, DSÖ'nün Üye Devletleri ve şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlamak için mevcut olan bağımsız organlar tarafından *gözden geçirileceğini*;
 - Kuşkusuz, iyileştirilecek alanlar belirleneceğini ve hepimizin öğrenmesi gereken dersler olacağını;
 - Ama şimdilik, odak noktamızın -odak noktasının- bu virüsü durdurmak ve hayat kurtarmak olduğunu;
 - 90'dan fazla ülkenin Dayanışma Denemesine katıldığını veya katılmaya ilgi duyduğunu ifade ettiğini; dört ilacın ve ilaç kombinasyonunun güvenliğini ve etkinliğini değerlendirmek için 900'den fazla hastanın denemeye kaydolduğunu;
 - *Üç aşının klinik denemelerine başlanmıştır*, 70'den fazlasının geliştirilmekte ve aşılardan geliştirilmesi, üretimi ve dağıtımını hızlandırmak için ortaklarla birlikte çalışmakta olduklarını;

- Dayanışma Denemesine ek olarak, DSÖ'nün kortikosteroidlerin ve diğer antienflamatuar ilaçların tedavi sonuçları üzerindeki etkisine bakmak için klinisyen gruplarını topladığını;
- Dayanışma Müdahale Fonunun şu anda 240.000 kişi ve kuruluştan neredeyse 150 milyon ABD doları sağladığını belirtti. [Kaynak](#)
- OpenWHO, sağlık çalışanları için **“COVID-19: Kişisel koruyucu ekipmanı giyme ve çıkarma”** adıyla yeni bir online kurs başlattı (15.04.2020). [Burada](#)
- DSÖ, COVID-19 gösterge tablosunu daha iyi veri görselleştirmesi ile güncelledi (14.04.2020). [Burada](#)
- COVID-19 Dayanışma Müdahale Fonuna bağışta bulunmak için [Burada](#)

ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention, CDC)

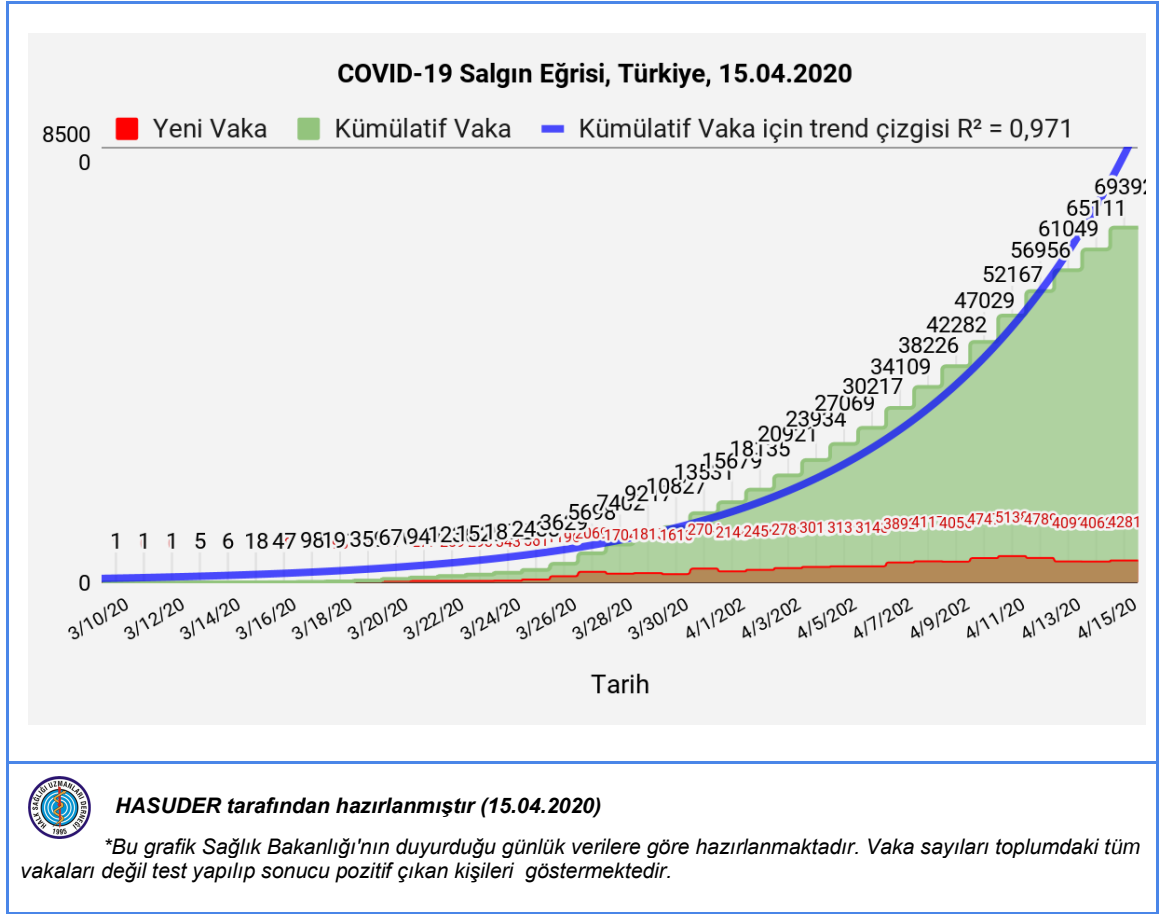
- CDC, COVID-19 salgınında eczanelere yönelik önerilerini güncelledi:
 - Semptomlarına bakılmaksızın eczaneye başvuran herkes, eczacılar ve eczane teknisyenlerinin her zaman maske kullanması gerekliliği,
 - Yüz yüze görüşme gerektiren yetişkin aşıları gibi bazı rutin koruyucu hizmetlerin ertelenmesi ve yeniden planlanması,
 - Eczanelerde bulunan klinikler için,
 - Solunum rahatsızlığı olan hastaların girişte uyarı talimatları ile eczaneye girmeden doğru triyaj yapılması ve telefon ile sağlık kurumlarına başvurularının sağlanması,
 - Mümkünse klinik hastaları için ayrı girişlerin sağlanması veya fiziksel bariyerler yoluyla diğer başvuranlar ile temaslarının en aza indirilmesi güncellemelerde yer aldı (14.04.2020) [Kaynak](#)
- COVID-19'un çoğu hastada sadece hafif bir rahatsızlık şeklinde geçirildiğini ve evde iyileşmenin sağlandığını belirten CDC, evde bakım önerilerini güncelledi. Acil durum uyarı işaretlerinin öğrenilmesini ve bu durumlarda veya diğer ciddi durumlarda derhal tıbbi yardıma başvurulmasını önerdi. Acil durum uyarı işaretleri:
 - Nefes darlığı,
 - Göğüste kalıcı ağrı veya baskı,
 - Yeni gelişen bilinç bulanıklığı veya uyanamama durumu,
 - Mavimsi dudaklar veya yüz olarak belirtildi (15.04.2020). [Kaynak](#)
- **“ABD Dışı Sağlık Hizmetlerinde Şüpheli COVID-19 Hastalarının Triage için Standart Çalışma Prosedürü: Triage sırasında Erken Tespit ve Bulaşmanın Önlenmesi”** dökümanlarında,
 - Sağlık çalışanlarının triage sırasında kendilerini nasıl koruyabileceklerini açıklayan düzenlemeler ve
 - Triage algoritmasında ateş ($> 38^{\circ} \text{C}$) veya ateş öyküsü) bölümü güncellendi (15.04.2020). [Kaynak](#)
- CDC, COVID-19'a neden olan virüse yanıt verme çabalarının yerleştirilmesine yardımcı olmak amacıyla bir sosyal medya aracı geliştirdi. Bu araç:
 - Güvenilir bir kaynaktan geçerli ve doğru mesajlaşmayı sağlayan,
 - Tamamlayıcı materyaller yaratan,
 - Kaynakların paylaşımını destekleyen mesajlar ve grafikler sağlamaktadır.
 - Tüm grafikler ve önerilen mesajlar sosyal medya profillerinde ve web sayfalarında kullanılabilir (15.04.2020). [Kaynak](#)

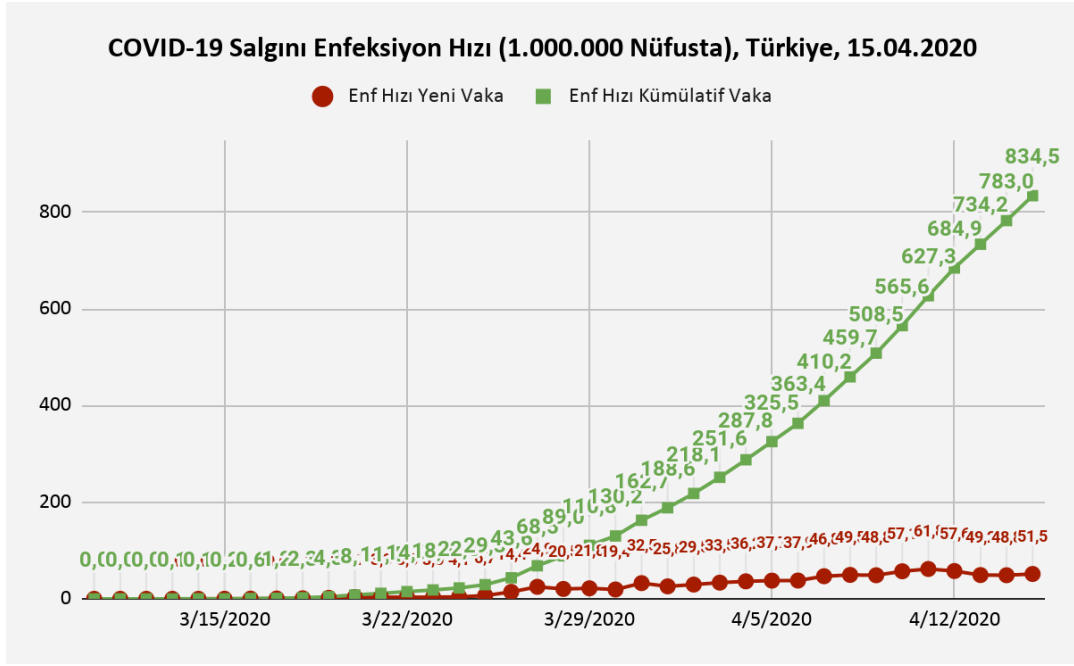
Türkiye'den Haberler

Tarih	Test Sayısı	Pozitiflik (%)	Yeni Vaka	Kümülatif Vaka	Ölüm	Kümülatif Ölüm	Vaka-Fatalite Oranı (%)
15/04/2020	34.090	12,56	4.281	69.392	115	1.518	2,19

Pozitiflik % = Günlük Yeni Vaka Sayısı / Günlük Test Sayısı x 100

Vaka-Fatalite Oranı % = Kümülatif Ölüm Sayısı / Kümülatif Vaka Sayısı x 100 [Kaynak](#)

HASUDER tarafından hazırlanmıştır. (15.04.2020)

Yeni Vaka Enfeksiyon Hızı = $\frac{\text{Günlük Yeni Vaka Sayısı}}{\text{TÜİK Türkiye Nüfusu}} \times 1.000.000$

Kümülatif Vaka Enfeksiyon Hızı = $\frac{\text{Kümülatif Vaka Sayısı}}{\text{TÜİK Türkiye Nüfusu}} \times 1.000.000$

*Bu grafik Sağlık Bakanlığı'nın duyurduğu günlük verilere göre hazırlanmaktadır. Vaka sayıları toplumdaki tüm vakaları değil test yapıp sonucu pozitif çıkan kişileri göstermektedir. Ayrıca hesaplanan hızlarda kullanılan payda TÜİK 2020 ADNKS toplam Türkiye nüfusedir. Hastalığı geçirip immünite oluşturan gruptaki kişi sayısı görece çok az olduğu için paydadan çıkarılmamış; ihmal edilmiştir. Değerlendirmelerin bu kısıtlılıklar dikkate alınarak yapılması önerilmektedir.

T.C. İçişleri Bakanlığı

- Bakanlığın valiliklere gönderdiği genelge kapsamında yapılan market ve süpermarket denetimlerinde (15.04.2020);
 - Genelgede belirtilen açılış-kapanış saatine uymayan,
 - Market müşteri sayısı hizmet sunulan toplam alanın onda birinden fazla olan,
 - Market içinde ve dışında sosyal mesafe kurallarına uymayanlara adli ve idari işlem yapıldı. [Kaynak](#)

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Video konferans sistemiyle gerçekleştirilen "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu"nda COVID-19 salgını sürecinde kadına yönelik şiddetle mücadelede alınan tedbirler, uygulamalar ve alınabilecek ilave tedbirler değerlendirildi (15.04.2020). [Kaynak](#)
- Devlet koruması altındaki gençler, yaşlılar, engelliler ve şiddet mağduru kadınların COVID-19 ile mücadeleye maske üretimiyle destek verdiği belirtildi (15.04.2020). [Kaynak](#)
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kuruluşlarına Yönelik Koronavirüs Bilgilendirme Rehberi-II Yayımlandı (14.04.2020). [Kaynak](#)
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Orhan Koç,
 - COVID-19 ile mücadele sürecinde huzurevlerinde çok sıkı tedbirler alınmasına karşın, bazı kuruluşlarda vakaların görüldüğünü ama yayılmasının önlendiğini açıkladı (15.04.2020). [Kaynak](#)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü;

- Özellikle evsel atıkların toplanması esnasında COVID-19 ile etkin mücadele etmek maksadıyla dikkat edilecek hususlara ilişkin dökümanlar yayımlandı (15.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Dışişleri Bakanlığı

- Bakanlık, COVID-19 kapsamında 14 Mart'tan bugüne kadar yapılan çalışmaları sosyal medya üzerinden paylaştı (15.04.2020):
 - Virüsle mücadele kapsamında kurulan Koordinasyon ve Destek Merkezleri tarafından bugüne kadar 53 bin çağrı cevaplandırıldı,
 - Özel izinlerle yapılan uçuşlarla 70 ülkeden 25 binden fazla Türk vatandaşının dönüşünün sağlandığı,
 - 139 dış temsilciliğe maske, eldiven ve dezenfektan gönderildiği,
 - Türkiye'nin Birleşmiş Milletler ve 106 ülkeden tıbbi malzeme talebi aldığı, bu kapsamda 34 ülkeye hibe ve ihracat izni sağlandığı,
 - E-konsolosluk üzerinden de Türk vatandaşlarının ihtiyaç ve taleplerine cevap verilmeye devam edildiği belirtildi. [Kaynak](#)

T.C. Milli Savunma Bakanlığı

- COVID-19 ile mücadelenin ele alındığı NATO Savunma Bakanları Toplantısı'nda;
 - Salgının bir güvenlik krizine dönüşmemesi için alınabilecek önlemler ve
 - Salgın krizinin orta ve uzun vade etkileri değerlendirildi (15.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı

- Sn. Bakan;
 - Tarımsal ve hayvansal faaliyetlerde bulunan çiftçiler, üreticiler ve gıda sektörünün sokağa çıkma yasağından muaf tutulan gruba dâhil edildiğini,
 - Mevsimlik İşçilerin koordinasyonunun ise valiliklere verildiğini belirtti (15.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

- N95 ve N99 olarak adlandırılan yüksek koruyucu maskelerin filtrelerinin yerli üretimi için TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi (MAM) Malzeme Enstitüsü ile İstanbul Teknik Üniversitesi Ulusal Membran Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde (İTÜ MEM-TEK) eş zamanlı yürütülen 2 Ar-Ge projesi başarıyla sonuçlandı (15.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

- Sn. Bakan Twitter hesabından yaptığı video paylaşımında,
 - COVID-19 tedbirleri kapsamında uygulamaya konulan "Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi" kapsamında vatandaşlara ulaştırılan/ulaştırılacak olan desteklerle ilgili son durumu açıkladı. [Kaynak](#)

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

- Türkiye ile birlikte Avusturya, Danimarka, Hollanda, İspanya, Fransa ve Kanada'nın dâhil olduğu "EUREKA Network" kapsamında, COVID-19'a özgü ihtiyaçlara yönelik kısa ve orta vadeli yanıtlar bulmayı amaçlayan araştırma ve yenilik projeleri ortak çağrısını yayınladı (15.04.2020). [Kaynak](#)

Türk Tabipleri Birliği (TTB)

- TTB Merkez Konseyi salgının 6. haftasında son gelişmeleri değerlendirdi.
 - Türkiye'de salgınla doğru mücadele edilip edilmediği, test merkezleri ve referans hastanelerde son durum, sağlık çalışanlarının korunması, sağlık çalışanları ve

hekimlerin içinde bulundukları koşullar ve özlük hakları ve salgın yönetimi konularında TTB'nin değerlendirmelerini ve önerilerini aktaran başkan Prof. Dr. Sinan Adıyaman, yanıtlanması talebiyle Sağlık Bakanlığı'na 21 soru yöneltti (15.04.2020). [Kaynak](#)

Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonu (AHEF)

- AHEF;
 - Bazı illerde İl Sağlık Müdürlüklerinin, COVID-19 tanısı alan ve karantina altında tedavileri yapılan aile hekimlerinin ücretlerinde kesintiye gideceklerini ifade ettiklerini belirtti.
 - Bu aile hekimlerinin karantina ve tedavi süresince idari ya da esnek mesai kapsamında izinli sayılmalarını,
 - Vekalet olmaksızın ücretlerinde kesintiye gidilmemesini,
 - Enfekte aile hekimlerinin yerine görevlendirme yapılmasını ve görevlendirilen çalışanlara ek ödeme yapılmasını talep etti (15.04.2020). [Kaynak](#)
 - 22.03.2020 tarihli resmi gazetede yayımlanan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlara yönelik yapılan esnek mesai ve idari izinle ilgili genelge hatırlatılarak;
 - Bazı illerde, idari izinli kapsamına alınabilecek aile hekimlerinin taleplerinin reddedilmesinin,
 - Çalışmak istediklerini ifade edenlerin de taleplerinin reddedilmesinin,
 - Bazı illerde de çalışacak olan aile hekimlerine bir taahhütname imzalatılma uygulamasının kabul edilebilir olmadığı belirtildi (15.04.2020). [Kaynak](#)

HASUDER'den Haberler

- HASUDER COVID-19 Görev Grubu Mülteci Alt Çalışma Grubu tarafından hazırlanan "Pandemi Sürecinde Türkiye'deki Uluslararası Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Durum" raporu yayınlanmıştır. [Okumak için](#)
- Web sitemize koronavirüsle mücadelede maske kullanımı ve stresle baş etmek üzerine iki yeni infografik eklenmiştir. [Görmek için](#)

Okuma Önerisi

COVID-19'daki immun yanıtlar ve potansiyel aşılar: SARS ve MERS salgınından çıkarılan dersler

Bu derleme, SARS-CoV ve MERS-CoV salgınından öğrenilen bilgileri kullanarak COVID-19 enfeksiyonunun immünoloji tarafına odaklanmaktadır. 20 Şubat 2020 itibarıyla, dünya çapında en az 29 ülkede % 2.8 ölüm oranı ile toplam 75.725 doğrulanmış vaka bildirilmiştir. Ölüm oranı SARS (% 9.14) ve MERS'ten (% 34.4) çok daha düşük olmasına rağmen, salgını takip eden yaklaşık 2 ay içinde birikmiş teyit edilen vakalar SARS ve MERS'i aşmıştır. SAR-CoV-2'nin R0'ı 2.2-2.6 arasındır, SARS-CoV (R0 <1) ve MERS-CoV (R0=1.4-2.5) ile karşılaştırıldığında daha bulaştııcıdır. COVID-19'un şiddeti ve ölüm oranı SARS ve MERS'ten daha hafif görünmektedir.

Promptchara E, et al. Immune responses in COVID-19 and potential vaccines: Lessons learned from SARS and MERS epidemic. Asian Pac J Allergy Immunol 2020; 38: 1-9 DOI: [10.12932/AP-200220-0772](#)

**Bu metin HASUDER adına Prof. Dr. Nazım Ercüment Beyhun, Doç. Dr. Lütfi Saltuk Demir, Dr. Öğretim Üyesi Melike Yavuz, Uzm. Dr. Duygu Kavuncuoğlu, Uzm. Dr. Musa Şahin, Arş. Gör. Dr. Tülin Çoban, Arş. Gör. Dr. Tuğçe Dartılmak, Arş. Gör. Dr. İrem Dilaver ve Arş. Gör. Dr. Aslı Ata Teneler tarafından hazırlanmıştır.*